

דיאנה רוס: מיפלט מהזנות

כל רגע בחייה, כשהיתה מפוקחת.

כל זה אבד. נשאה מלודרמה גזושה בדיאלוגים שדוי מים, החולמים את סרטי הוליווד נוסח 1940, ושקנית (דיאנה רוס) המודחה מאוד עם הדמות שהיא מגלמת, אם כי מותר לתלות מה המשותף בין דמות זו לבילי האמי תית. כאשר תקליטה של בילי הוליוודי נמצאים עדיין בשפע, וכאשר כל חובב ג'ז יודע שיש בהם איכות שאפילו דיאנה רוס (עם כל הכבוד) אינה יכולה להגיע אליו, מוטב היה להשתמש בהם.

איפה בילי

הוליוודי?

הגברת שרה בלוז (חן, תל-אביב, ארצות-הברית) — בילי הוליוודי, למי שאינו מתמצא בעיר לם הג'ז, היתה אחת הדמויות החשובות ביותר בסיגנון הבלוז האמריקאי. תרומתה, כאישיות בלתי-מתפשרת, כזמרת מחוננת וכמחברת של שירי-קיינה כושיים אלה, היתה חשובה לאין ערוך בעיצוב הבלוז המודרני. היא החלה חייה כבת-תיחוקית בפרבר כושי מזוי חם. בגיל רך היתה נערה-שליחה בבית-זונות בבולטימור, ואחרי-כך עלתה בדרגה והפכה לאחת ה"אטרקציות" במו"סד דומה, בניו-יורק. המוסיקה היוותה עבורה, בסופו של דבר, מיפלט מן הזנות, והשירים שלה, שהיו כולם קשור רים לחוויותיה האישיות ביותר, העבירו רעד במיליוני מא-זינים, לבנים ושחורים גם יחד. יש אפילו המספרים שלאחר "יום ראשון העגום" שלה נשטפה אמריקה בגל של ניס-יונות התאבדות.

החיים הבלתי-מסודרים של זמרת הנעה ונדח על פני כל ארצות-הברית באוטובוס, יחד עם תזמורת מעורבת של כושים ולבנים, המתחים הגזעיים הנוצרים במיקרים כאלה, הביאו אותה אל הסמים. היא ניסתה להיגמל מיספר פעי-מים, אבל בסופו של דבר נפלה קורבן למנה מוגזמת, ונפטרה בשנת 1959, בת 44 בלבד.

סיפור עובד, והבמאי סידיני (תיק איפקרט) פיורי, והתסריטאים שלו, מנצלים את כל העגמומיות שבו. מצד שני, קשה מאוד למצוא משהו מן הכוח היוצר של בילי הוליוודי, מן ההוי המוסיקלי בו צמחה, ושחיה חלק בלי-תינפרד מחייה, מן האישיות שעליה מספרים שידעה למצות

חשובים, הפוריים והמצליחים ביותר שי-ידעה תעשיית הקולנוע, ג'ון פורד, שי-נפטר השבוע בגיל 78. פורד, שאיש אינו יודע עדיין לקבוע בוודאות כמה סרטים עשה, מאחר והוא אינו עשיר רבות בתקופת הסרט האילם, עליהם לא טרח לתתם, ואחרים שאבדו, זכה בחייו הארו-כים בפרסי אוסקר רבים יותר מכל במאי אחר: ארבעה עבור סרטים עלילתיים (המלשיין, ענבי זעם, מה יפית עמק נוי, האדם השקט) ואחד על סרט תעודי (הקרב על מידוויי), וזאת מבלי לחתת בחשבון את האוסקרים האחרים בהם זכתה יחידת ההסרטה של צי איה"ב. שהיתה בפקידו במילחמת העולם השנייה.

בין סרטיו היו הצלחות מיסחריות מסחר-רות כמו האדם השקט או מר רוברטס, סרטים השייכים היום לנכסי-צאצאיו של כל ארכיון המכבד את עצמו, כמו המסע הארוך הביתה או הסיוור האחרון, וסרטים קלאסיים, שהם חומר לימוד בכל בית-הספר, כמו כירכרת הדואר, אי המלשיין.

כבוד של גברים. בימים טרופים אלה של מאבקים לשיחורר האשה, פורד הוא נחלת העבר. כי, בסופו של דבר, סרטיו היו סרטים על גברים, על יחסים בין גברים ועל מוסר וכבוד בחברה גברית. בה משמשות הנשים לעתים מניע, אבל בדרך כלל רק קישוט נעים לעין, וכתף עליה יכול הלווח להישען לרגע לפני שהוא יוצא שוב לקרב.

אולי יותר מכל במאי אחר, אחראי פורד לרומנטיקה של המערב הפרוע, ל-מוסכמות של המוסר הגברי, לדמות ה-אקדוחן האלים שהוא בעצם רך ואנושי, המשתמש בנשק שלוף כדי להשליט את השלום.

בורגנין, מימייה וגזארה: דגים

אף על פי כן יש בסרט משהו, וזה חלקו האחרון, בו חולף הנפטון על פני קרקעית הים, ומגלה שם נוף ועולם חי, כקשה לזכור דוגמתו על בד הקולנוע. שלל הצבעים של הדגים ושל צמחייהם, צורתם וגודלם המדחים, כל אלה יכולים לחוות חווייה לאוהבי הטבע למיניהם. עבורם סרט זה הוא בבחינת חובה.

נוותר הדג

נון האדם

הרפתקה במצולות (תל-אביב, תל-אביב, ארצות-הברית) — התאונות שקרו בזמן האחרון בכמה צוללות-מחקר בפניות שונות של העולם, מעניקות לסרט זה אקטואליות מסוימת. זהו סיפורה של מעבדה תתי-ימית, המתמוטטת ברעידת אדמה, ושל כלי-הצלילה נפטון, היוצא לחפש ניצולים אפשריים מן האסון.

מבחינת הצד העלילתי של הסרט, המתח והדמויות, זו בהחלט הפקה מישנית. הדמויות שטוחות ומדברות שפה הוליוודית מזויפת כרגיל. חקצב איטי למדי, בעיקר משום שאין במעשה זה חומר מספיק, מבחינת התקריות שבו, לסרט באורך מלא. אשר ליומרות הגבוהות שבתחילה, למור סיקה דמויית כה אמר זאראטוסטרה של ריכארד שטראוס, לשם מישנה של הסרט אודיסיאה במצולות המופיע בין הכותרות, הצריכים כביכול לרמוז שמדובר בגירסה תתי-ימית של אודיסיאה בחלל — זה מוגזם ומיותר בהחלט.

בן גאזארה, הצועד בראש הרשימה, אינו מופיע אלא לקראת אמצע הסרט, כמפקד הנפטון, הממונה על מיבצע ההצלה. ארנסט בורגנין מתפקד בקולות נהמה אוהדים ומלאי השתתפות, בתפקיד אחד מאנשי המעבדה שבמיקרה לא היה בה בשעת רעידת האדמה. ולטר מיג'וין, מכור כביה הזוחלים של הוליווד בעבר, הוא פרופסור מודאג עם גבות עבותות, ואילו איבט מימיה, שהחלה דרכה כיפה-פייה מיקצועית, ואחרי-כך גילתה סימנים של כישרון, חו-זרת כאן לשימוש ביופי בלבד.

מכות מונומנטליות. פורד היה גם אחד המעטים שיכול היה להפוך סצינה של מהלומות למעשה לא רק מבדה, אלא מחמם את הלב ואנושי, כמו הסצינה ה-ארוכה באדם השקט, או בסרט מאוחר יותר, כמו פונדק בטהיטי, בו כל פגישה בין ג'ון ויין ללי מארוון חייבת להתחיל או להסתיים בקטטה מונומנטלית.

אולם פורד, למרות שסרטיו היו תמיד כפופים למוסכמות ההוליוודיות, ולמראית עין לא היה בהם שום דבר מהפכני, העז לנוגע בצורה הרייפה בנושאים שתעשיית-ההוליוודית בדרך כלל בנטייתה מהם.

ענבי זעם היא תעודה מזועזעת, אולי המזועזעת ביותר שיש בקולנוע, על השפל הכלכלי באמריקה בשנות ה-30. המלשיין מעז להציג בוגד, מתוך השתתפות מלאה בלבטיו וכאבו הפנימי. סמל רוטלדיג העי-מיד במרכז העלילה, סמל כושי (וודי סטרוד) שהצטיין במילחמת הצפון נגד הדרום, ונאשם באונס לבנה, עוד בתקופה שבה הכושים לא היו כלל אופנה בקולנוע.

מתה, פשע והיסטוריה. נכון שי-פורד אהב במיוחד את המערב. חלק גדול מסרטיו (פורט אפאש, כירכרת הדואר, סתיו השיין, הם רק כמה דוגמאות לכך) צולמו בעמק מוניומנט באריוונה, עם צוקי הסלע הענקיים ונופי הירח המזורים שבו. אולם טעות היה לחשוב שהסתפק רק במערבונים. הוא עשה קומדיות מתח (כ העיר מדברת) וסרטי פשע (גדעון חוקר), סרטים היסטוריים (מרי, מלכת הסקוטים) ודרמות שעובדו לקולנוע (המחזרש והי-כוכבים), מלודרמות מצליחות (לא הרגתי את לינקולן) וביוגרפיות (מר לינקולן ה-

ירושלים

*** הצגת הקולנוע האחרונה (סמדר, ארצות-הברית): סיטר בוגדנוביץ', מבקר-קולנוע, מוכיח כי ידע ובקיאות כי נושא אינם יכולים להכשיל אפילו אישי קולנוע צעיר כמותו (27). הסרט הוא רקוויאם נוסטלגי לעירה הגוססת, בדרום ארה"ב, כשהאנשים בעלי הלב הטוב נעלי-מים יחד עם בית-הקולנוע האחרון, וכאשר הרומנטיקה של הבד הגדול מפנה את מקומה לתפקיד האינפורמטיבי המודרני של המסך הקטן.

חיפה

*** המיטה המעופפת (אורלי, ארצות-הברית): אגדה מתוצרת אולפני וולט דיסני על מכשפה מתלמדת ומורה לקסמים, על ילדים חמודים, מיטות מעוטרות, כדורי בדולה, וצבא שלם הצועד בי-מדים משוריינים ובכידונים מחודדים. שי-אין מאחוריהם נפש חיה, מי שאיננו מאמין — שישאר בבית.

תדריך

תל-אביב

*** סריג התהוד (אורלי, ארצות-הברית): פורנוגרפון פוליטי מצוייר ל-מבוגרים בלבד, מסעותיו של החתול ה-פסיכודיאנטיקטואלי, בתוך מיגוון הי-שינאות ההדדיות שבחברה האמריקאית. שונאים כאן את כולם: את החזירים-השוטרים, את העורבים-הכושים, את השפנים-מלאכיהניהונים, את הפילגשה-המנסה, וכי-מובן מעל ועבר לכל את ה"בג"ג היהודי-דיים, מסקנת הבמאי תיהודי-ראלף, באקי-שי: שגא ככל שתצאה, דפוק ככל שתוכל.

הגרי פונדה וג'ון דרוואל ב"ענבי זעם" הגברים הם אלימים